

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันถือเป็นปัญหาที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนในสังคมเป็นอย่างมาก โดยผลกระทบที่เกิดจากการกระทำผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ และจากการที่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะในการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดมลพิษต่าง ๆ ขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก

สำหรับการที่ผู้ได้รับผลกระทบจากมลพิษจะเรียกร้องเอาค่าเสียหายที่เกิดขึ้น หากผู้ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ยอมรับถึงการกระทำของตน หรือไม่ยอมรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแล้ว วิธีการที่นิยมเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น คือ การนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาในชั้นศาล ซึ่งในการฟ้องร้องคดีเพื่อเรียกร้องเอาค่าเสียหายนั้น หากฝ่ายผู้เสียหายต้องการที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายก็ต้องนำคดีของตนมาฟ้องร้องต่อศาลภายในกำหนดอายุความ เพราะหากผู้เสียหายนำคดีมาฟ้องต่อศาลเมื่อได้พ้นกำหนดอายุความไปแล้ว เมื่อผู้ก่อมลพิษได้ยกเหตุเรื่องนี้ขาดอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลย่อมพิพากษายกฟ้องได้ทันที โดยไม่ต้องพิจารณาในข้อเท็จจริงหรือประเด็นอื่นอีกต่อไป กำหนดอายุความจึงถือว่ามีค่าสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อการแพ้ชนะกันในคดี จึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เสียหายจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกก่อนที่จะนำคดีความขึ้นสู่ศาล

เนื่องจากสภาพทั่วไปของคดีสิ่งแวดล้อม มีลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสาธารณสมบัติของบุคคลทั่วไป และมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมเป็นจำนวนมาก โดยต้องใช้ระยะเวลาในการแสดงผลของความเสียหายเป็นระยะเวลานาน ทั้งต้องใช้พยานผู้เชี่ยวชาญในการพิสูจน์ถึงความเสียหาย และต้องมีวิธีการแก้ไขเยียวยาที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ด้วย ซึ่งในการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ที่ทำให้เกิดผิดจะต้องอาศัยกฎหมายลักษณะละเมิด และลักษณะทรัพย์สิ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

เป็นต้น ซึ่งกำหนดอายุความที่จะนำมาใช้บังคับกับบทบัญญัติต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะแตกต่างกันไป ตามกำหนดอายุความที่ได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว

แต่ด้วยเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นในคดีสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมโดยตรงก็คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ซึ่งในกฎหมายดังกล่าวมิได้มีการกำหนดอายุความไว้ใช้บังคับโดยเฉพาะสำหรับในคดีสิ่งแวดล้อม กรณีจึงยังคงต้องอาศัยหลักกฎหมายอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้เป็นฐานในการบังคับกับคดีสิ่งแวดล้อมอยู่ ซึ่งหลักกฎหมายอายุความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่นำมาใช้บังคับกับคดีสิ่งแวดล้อมก็คือกฎหมายอายุความซึ่งบัญญัติไว้ในลักษณะละเมิด¹ เหตุผลเนื่องจากการกระทำความผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หากเป็นกรณีที่เข้าองค์ประกอบความผิดในลักษณะละเมิด ย่อมถือว่าเป็นการกระทำละเมิดอยู่ในตัว ดังนั้น กฎหมายอายุความที่นำมาใช้บังคับจึงเป็นกฎหมายอายุความตามมาตรา 448 ส่วนในบางกรณีที่ไม่เข้าองค์ประกอบความผิดในลักษณะละเมิด กรณีย่อมใช้อายุความทั่วไปมาบังคับ ซึ่งในกรณีที่เป็นการละเมิดในคดีสิ่งแวดล้อม การนำกฎหมายอายุความในลักษณะละเมิดมาใช้บังคับ ย่อมจะมีความไม่เหมาะสม เพราะหลักกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับสำหรับในคดีละเมิดทั่ว ๆ ไปทุกชนิด โดยมีได้มีการแยกบังคับตามลักษณะของการก่อเหตุละเมิด หรือตามลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งสำหรับลักษณะของการละเมิดในคดีสิ่งแวดล้อมย่อมจะมีความแตกต่างจากลักษณะของคดีละเมิดทั่ว ๆ ไปอยู่หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดีสิ่งแวดล้อมที่มีความแตกต่างจากลักษณะของความเสียหายในคดีละเมิดทั่วไปอยู่มาก เนื่องจากความเสียหายที่เกิดในคดีสิ่งแวดล้อม ย่อมจะมีทั้งความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายในลักษณะที่เป็นอันตรายอย่างเฉียบพลัน และมีทั้งกรณีของความเสียหายที่มีได้ส่งผลกระทบต่อทางกายภาพอย่างเฉียบพลัน แต่ความเสียหายในลักษณะนี้ จะค่อย ๆ สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหาย โดยที่มิได้แสดงอาการทางกายภาพแต่อย่างใด ซึ่งผลกระทบต่อในลักษณะนี้ จะสะสมอยู่ในร่างกายในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไปแบบช้า ๆ จนในที่สุดจึงจะส่งผลกระทบต่อเป็นความเสียหายทางกายภาพออกมาอย่างฉับพลันทันที ซึ่งผู้เสียหายในลักษณะนี้ย่อมจะได้รับการสะสมของสารพิษเข้าไปในตัวอยู่ตลอดเวลาที่ละเล็กทีละน้อย โดยไม่ปรากฏผลกระทบต่อทางลบออกมา

¹พินิจ นิติวิทยาเทพ, “มาตรการเยียวยาความเสียหายต่อบุคคลในคดีสิ่งแวดล้อม”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น.19.

ทางกายภาพภายนอกให้ได้ทราบในทันทีที่ได้รับสารพิษนั้น แต่อาการเจ็บป่วยกว่าจะแสดงอาการออกมาต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะของสารพิษนั้น ๆ ในร่างกาย หรือจะต้องมีปริมาณสะสมของสารพิษนั้นให้ได้ในระดับหนึ่งก่อน โดยอาจต้องใช้ระยะเวลาในการก่อตัวของสารพิษนั้นเป็นเวลานาน และในปริมาณที่มากพอจนภูมิต้านทานในร่างกายทนไม่ไหว จึงจะแสดงอาการเจ็บป่วยให้ปรากฏออกมา ซึ่งระยะเวลาที่จะเริ่มแสดงอาการเจ็บป่วยออกมาในแต่ละบุคคลย่อมไม่พร้อมกัน โดยจะเป็นจุดใดจุดหนึ่งของช่วงระยะเวลาที่ย่อมไม่สามารถที่จะกำหนดล่วงหน้าได้แน่นอนว่าจะเป็นระยะเวลานานเท่าใด และความเสียหายที่แฝงเร้นอยู่ในร่างกายนี้ อาจเพิ่งจะปรากฏอาการเจ็บป่วยออกมาภายหลังจากที่ได้รับสารพิษนั้นไปแล้ว เป็นเวลากว่า 10-20 ปี ก็เป็นไปได้ เมื่อกฎหมายอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดอายุความในการฟ้องคดีขึ้นสูงสุดไว้เพียง 10 ปี ดังนั้น สำหรับความเสียหายในลักษณะนี้ เมื่ออาการเจ็บป่วยเพิ่งจะปรากฏอาการออกมาภายหลังจากระยะเวลาได้ผ่านพ้นไปกว่า 10 ปีแล้ว กรณีของคดีดังกล่าวจึงถือได้ว่าขาดอายุความไปแล้ว ฉะนั้นจึงถือเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของกำหนดอายุความในการฟ้องคดี

นอกจากนี้ ในเรื่องอายุความยังพบปัญหาอีกประเด็นหนึ่งคือ การเริ่มต้นนับของกำหนดอายุความที่ตามกฎหมายลักษณะละเมิด อายุความจะเริ่มต้นนับแต่เมื่อผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำละเมิดแล้วเป็นต้นไป โดยเมื่อนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้ในคดีสิ่งแวดล้อมย่อมก่อให้เกิดปัญหาขึ้น เพราะด้วยลักษณะของความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากกรณีเป็นความเสียหายในลักษณะที่สะสมซ้อนเร้นที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการปรากฏอาการแล้ว ความเสียหายจะสะสมอยู่ในร่างกายหรือในกระแสเลือดของผู้เสียหาย โดยที่มิได้ปรากฏอาการออกมาภายนอกซึ่งตัวผู้เสียหายเองก็ไม่อาจรู้ถึงสาเหตุได้จนกระทั่งเกิดอาการของโรคขึ้นมา ดังนั้น เมื่ออายุความเริ่มต้นนับแต่เมื่อผู้เสียหายได้รู้ถึงการละเมิดจึงย่อมหมายความว่าอายุความเริ่มนับแต่เมื่อผู้เสียหายได้รู้เหตุการณ์ละเมิดและมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว อายุความจึงเริ่มนับแต่นั้นเป็นต้นไป โดยที่แม้ตัวผู้เสียหายเองจะยังไม่ทราบถึงความเสียหายที่ตนได้รับสะสมอยู่ในร่างกายก็ตาม เมื่อมาพิจารณาในส่วนของกรณีเช่นนี้ ย่อมจะเห็นได้ว่าอายุความได้เริ่มต้นนับไปแล้วเมื่อผู้เสียหายได้รู้เหตุแห่งการกระทำละเมิด ทั้ง ๆ ที่ตัวผู้เสียหายยังไม่ทราบถึงผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนนั้นเลย จึงเห็นได้ว่าการที่อายุความเริ่มต้นนับในลักษณะดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นแก่ทางฝ่ายผู้เสียหาย เพราะกว่าความเสียหายที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายจะปรากฏอาการขึ้นมาให้ผู้เสียหายได้ทราบ กรณีย่อมเป็นระยะเวลานานจนล่วงเลยกำหนดอายุความไป เป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความ นอกจากนี้ยังพบ

ปัญหาของการเริ่มต้นนับอายุความที่ระยะเวลาของอายุความจะเริ่มต้นนับได้จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้เสียหายจะต้องรู้ตัวผู้ฟ้องต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้วด้วย โดยการจะรู้ตัวผู้ฟ้องต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น สำหรับในคดีสิ่งแวดล้อมย่อมจะเกิดปัญหาขึ้น เพราะหากผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นหนึ่งในแหล่งกำเนิดมลพิษหลาย ๆ แห่งที่ตั้งอยู่ติด ๆ กัน การที่ผู้เสียหายจะทราบว่าโรงงานแห่งใดเป็นผู้ก่อให้เกิดการรั่วไหลของมลพิษย่อมจะเป็นไปได้ยาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นกรณีของนิคมอุตสาหกรรมที่อยู่ติด ๆ กัน ซึ่งเป็นโรงงานประเภทเดียวกัน สารเคมีหรือสารพิษที่ใช้ย่อมจะเป็นชนิดเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน การที่ผู้เสียหายจะจำกัดขอบเขตที่มาให้ชัดเจนลงไปว่าแหล่งกำเนิดมลพิษใดเป็นผู้ก่อให้เกิดการรั่วไหลของมลพิษอันนำมาสู่ความเสียหายแก่ตนย่อมจะกระทำได้อย่างยากยิ่งกว่า และหากการก่อให้เกิดความเสียหายนั้นมีผู้ร่วมก่อความเสียหายหลายคน จากหลายแหล่งกำเนิดมลพิษด้วยแล้ว การที่ผู้เสียหายจะรู้ตัวผู้ที่ฟ้องต้องคดีใช้ค่าสินไหมทดแทนว่ามีบุคคลใดบ้าง ย่อมถือเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งของเรื่องอายุความฟ้องร้องคดี

สำหรับปัญหาของอายุความฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมยังพบว่ามีความปัญหาในเรื่องของระยะเวลาขึ้นต้นในการฟ้องร้องคดี โดยอายุความตามกฎหมายลักษณะละเมิดได้กำหนดระยะเวลาขึ้นต้นในการใช้สิทธิเรียกร้องไว้ 1 ปี ซึ่งเมื่อมาพิจารณาในส่วนของคดีสิ่งแวดล้อมแล้วจะเห็นได้ว่ากำหนดอายุความฟ้องคดีเพียง 1 ปี ถือว่าเป็นกำหนดระยะเวลาที่สั้นเกินไป เนื่องจากลักษณะของความเสียหายอันเกิดจากมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม มักจะเป็นเรื่องที่มีความเสียหายแฝงเร้นอยู่มาก และในการนำสืบถึงค่าเสียหายก็มักจะมีรายละเอียดที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนมากกว่าในคดีละเมิดทั่ว ๆ ไป ดังนั้น หากนำอายุความซึ่งมีระยะเวลา 1 ปีดังกล่าวมาใช้ในคดีสิ่งแวดล้อมย่อมจะเห็นได้ว่าฝ่ายที่ได้เปรียบก็คือฝ่ายที่จะต้องคดีใช้ค่าเสียหาย เพราะหากเห็นว่าคดีได้เกินระยะเวลา 1 ปีไปแล้วก็จะไม่ยอมมาเจรจาคดีใช้ค่าเสียหายให้เลย จึงยอมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในคดีอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้กำหนดระยะเวลาเพียง 1 ปียังถือว่าน้อยเกินไปมาก หากมาพิจารณาในแง่ของการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งในการฟ้องร้องคดีนั้น ฝ่ายผู้เสียหายจะเป็นผู้มีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีมาพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงตามที่ตนกล่าวอ้าง แต่ด้วยลักษณะของความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการสืบสวน กว่าจะรู้ว่าความเสียหายที่ตนได้รับเป็นผลมาจากมลพิษหรือสารพิษชนิดใด กว่าจะรู้ว่าบุคคลใดบ้างที่เป็นผู้ต้องรับผิดชอบ ทั้งพยานหลักฐานในคดีส่วนใหญ่ก็เป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงย่อมต้องอาศัยระยะเวลาในการพิสูจน์ทราบถึงสารเคมีต่าง ๆ เหล่านี้ที่ผู้เสียหายได้สัมผัส ซึ่งระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานเหล่านี้จึงย่อมต้องมากกว่าระยะเวลาในการ

รวบรวมพยานหลักฐานในคดีละเมิดทั่ว ๆ ไป ดังนั้น กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำของอายุความฟ้องคดีที่กำหนดไว้เพียง 1 ปี จึงถือว่าสั้นเกินไปและยังไม่สามารถตอบสนองต่อลักษณะของความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมได้

ถึงแม้ว่าจะได้มีคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์² ที่ตัดสินเกี่ยวกับเรื่องกำหนดอายุความในคดีสิ่งแวดล้อมไว้คดีหนึ่ง ซึ่งศาลได้ปรับใช้กฎหมายตามมาตรา 193/30 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีกำหนดอายุความ 10 ปีแก่คดีดังกล่าว เพื่อที่จะให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาแก่ความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งกำหนดอายุความ 10 ปีดังกล่าวนี้ หากนำมาบังคับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม ย่อมไม่อาจที่จะเยียวยาถึงความเสียหายที่เกิดในคดีสิ่งแวดล้อมได้ทุกกรณี เพราะถ้าหากเป็นกรณีของความเสียหายที่สะสมซ่อนเร้นอยู่ในร่างกาย โดยเพิ่งจะปรากฏอาการออกมาภายนอกเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 10 ปีไปแล้ว ในกรณีนี้กำหนดอายุความ 10 ปีย่อมไม่อาจที่จะนำมาปรับใช้เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงความเสียหายในลักษณะดังกล่าวได้ นอกจากนี้ กำหนดอายุความ 10 ปีตามมาตรา 193/30 ยังถือว่าเป็นกำหนดอายุความทั่วไปที่นำมาใช้บังคับโดยรวมแก่ทุกกรณีที่เกิดขึ้น โดยที่ยังมิได้มีการแบ่งแยกว่าถ้าหากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนแล้ว อายุความจะเป็นเช่นไร คือ แม้ผู้เสียหายจะรู้ถึงความเสียหายแล้ว กรณีก็ยังคงใช้อายุความ 10 ปีเหมือนดังเช่นกรณีที่ผู้เสียหายยังไม่รู้ถึงความเสียหายหรือไม่รู้ตัวผู้ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน กล่าวคือ ทุก ๆ กรณีก็ยังคงใช้อายุความ 10 ปีเหมือนกันในทุกกรณี โดยที่มิได้มีการแบ่งแยกกำหนดอายุความตามลักษณะของเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น จึงถือได้ว่ากำหนดอายุความ 10 ปีตามมาตรา 193/30 นี้ยังคงมีปัญหาในการบังคับใช้อยู่

แม้ว่าตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ที่ถือว่าเป็นหนึ่งในกฎหมายสิ่งแวดล้อมจะได้กำหนดอายุความในการฟ้องร้องคดีไว้โดยเฉพาะ โดยกำหนดว่าในการฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายให้มีกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ตัวผู้เสียหายรู้ถึงการเสียหายรู้ถึงความเป็นวัตถุอันตราย และรู้ผู้ที่ต้องชดเชยค่าเสียหายก็ตาม แต่การจะนำกำหนดอายุความตามกฎหมายฉบับดังกล่าวมาใช้บังคับได้ กรณีก็ต้องเป็นความเสียหายอันเกิดจากวัตถุอันตรายเท่านั้น อายุความตามกฎหมายฉบับนี้จึงยังไม่สามารถครอบคลุมต่อความเสียหายทุกชนิดที่เกิดขึ้นในคดีสิ่งแวดล้อมได้ จึงถือว่ายังมีข้อจำกัดในการบังคับใช้อยู่เช่นกัน

² คำพิพากษาคดีหมายเลขดำที่ สวพ.97/2550 คดีหมายเลขแดงที่ 3426/2550 ของศาลอุทธรณ์ภาค 7 แผนกคดีสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ กำหนดอายุความตามกฎหมายวัตถุอันตรายฉบับนี้ ก็ได้มีการกำหนดระยะเวลาชั้นสูงของอายุความไว้ว่าหากผู้เสียหายมิได้ใช้สิทธิเรียกร้องภายในกำหนดระยะเวลา 10 ปี นับจากวันที่ก่อให้เกิดความเสียหายแล้วจะเป็นอันขาดอายุความ กรณีจึงก่อให้เกิดปัญหาในการตีความว่า ถ้าผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหาย ความเป็นวัตถุอันตรายและผู้พึ่งต้องใช้ค่าเสียหายภายหลังระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันที่ก่อให้เกิดความเสียหายแล้ว คดีของผู้เสียหายจะขาดอายุความหรือไม่ จึงถือว่ายังมีปัญหาในการตีความ ซึ่งเป็นปัญหาของกำหนดอายุความตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

บทสรุปที่ได้จากการศึกษาและค้นคว้า พบว่ากฎหมายอายุความที่ใช้ในการเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งในคดีสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังคงมีปัญหาซึ่งไม่อาจตอบสนองต่อลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดีสิ่งแวดล้อมได้ จึงควรที่จะมีการบัญญัติกำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งสำหรับคดีสิ่งแวดล้อมไว้โดยเฉพาะ เพื่อที่จะใช้บังคับให้เหมาะสมกับลักษณะของคดีสิ่งแวดล้อมโดยตรง เพราะการนำกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมย่อมจะมีความไม่เหมาะสมกับลักษณะและความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดีสิ่งแวดล้อมซึ่งมีความแตกต่างและสลับซับซ้อนมากกว่าความเสียหายในคดีละเมิดทั่วไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาต่าง ๆ ดังที่ได้มีการกล่าวมาแล้วนั้น เพื่อให้กฎหมายอายุความสามารถนำมาบังคับใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งในคดีสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ควรจะมีการกำหนดบทบัญญัติกฎหมายอายุความเพิ่มเติมขึ้นมาในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางแพ่งในคดีสิ่งแวดล้อมไว้ เพื่อที่กำหนดอายุความนี้ จะได้นำมาใช้บังคับกับความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยเฉพาะ

สำหรับในเรื่องการเริ่มต้นนับของอายุความขึ้นต้น เงื่อนไขข้อแรกในการเริ่มต้นนับ ควรจะกำหนดให้อายุความเริ่มต้นนับแต่เมื่อผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหายแล้วเป็นต้นไป ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องและมีความเหมาะสมกับลักษณะของคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งในบางกรณีแม้ผู้เสียหายจะรู้ถึงการละเมิดแล้ว แต่ผู้เสียหายอาจไม่รู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ อายุความจึงควรจะเริ่ม

นับแต่เมื่อผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหายนั้นแล้วเป็นต้นไป และนอกจากนี้ในเงื่อนไขข้อแรก ควรจะกำหนดให้รวมไปถึงในกรณีที่ผู้เสียหายควรจะรู้ถึงความเสียหายนั้นด้วย เพราะหากมิได้กำหนด เช่นนี้ ย่อมจะมีบางกรณีที่ตัวของผู้เสียหายเองที่เป็นฝ่ายประมาททำให้มิได้รู้ถึงความเสียหายนั้น ทั้ง ๆ ที่วิญญูชนทั่วไปเมื่อได้ใช้ความระมัดระวังย่อมสามารถจะรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้ จึงทำให้กำหนดอายุความชั้นสูงไม่สามารถที่จะเริ่มต้นนับได้ ย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ทางฝ่ายผู้ทำละเมิดซึ่งเป็นลูกหนี้ที่ยังคงต้องมารับผิดอยู่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ส่วนเงื่อนไขข้อที่สองในการเริ่มต้นนับของอายุความชั้นต้น ควรจะกำหนดให้อายุความเริ่มต้นนับแต่เมื่อได้รู้ถึงสาเหตุของความเสียหายนั้นด้วย เนื่องจากในบางกรณี แม้ว่าตัวผู้เสียหายจะได้รู้เห็นถึงผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ผู้เสียหายอาจจะไม่ทราบถึงสาเหตุของความเสียหายนั้น ว่ามีสาเหตุมาจากเหตุใด สารพิษชนิดใดที่เป็นสาเหตุอันก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น การที่กำหนดให้ผู้เสียหายได้รู้ถึงสาเหตุของความเสียหายด้วย ย่อมจะมีความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายมากยิ่งขึ้น

ส่วนเงื่อนไขข้อที่สามในการเริ่มต้นนับของอายุความชั้นต้น ควรจะกำหนดให้อายุความเริ่มต้นนับแต่เมื่อได้รู้ถึงตัวบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบจากความเสียหายด้วย เนื่องจากในบางกรณีถึงแม้ว่าตัวผู้เสียหายจะได้รู้ถึงผลของความเสียหายและรู้ถึงสาเหตุของความเสียหายแล้ว แต่ผู้เสียหายอาจจะยังไม่ทราบถึงตัวบุคคลผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้นได้

สำหรับในเรื่องระยะเวลาชั้นต้นของอายุความ ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดให้มีระยะเวลาชั้นต้นในการใช้สิทธิเรียกร้องคือ 3 ปี โดยเทียบเคียงจากระยะเวลาชั้นต้นของอายุความตามพระราชบัญญัติวิฤตถุอันตราาย พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 กฎหมายอายุความของประเทศญี่ปุ่น และกฎหมายอายุความของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้กำหนดอายุความชั้นต้นในการฟ้องร้องคดีไว้ 3 ปีเช่นกัน

ส่วนระยะเวลาชั้นสูงของอายุความ ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดให้มีระยะเวลาในการใช้สิทธิเรียกร้องชั้นสูงไม่เกิน 10 ปี ทั้งนี้ เนื่องจากกำหนดระยะเวลา 10 ปีดังกล่าว ถือว่าเป็นกำหนดระยะเวลาทางแพ่งของอายุความชั้นสูงที่ยาวนานที่สุดที่พบอยู่ในกฎหมายไทย เพราะพื้นฐานของกฎหมายไทยอายุความชั้นสูงจะมีกำหนดไม่เกิน 10 ปี อายุความในกฎหมายสิ่งแวดล้อมจึงไม่ควรจะกำหนดให้เกินไปกว่านี้ โดยเงื่อนไขในการเริ่มต้นนับของอายุความชั้นสูงนี้ ควรจะกำหนดให้เริ่มต้นนับแต่เมื่อได้รู้ถึงความเสียหายแล้วเป็นต้นไป เพื่อที่หากเป็นกรณีของความเสียหายซึ่งสะสมซ่อนเร้น และความเสียหายได้ปรากฏอาการออกมาเป็นระยะเวลาเกินกว่า

10 ปีนับแต่วันทำละเมิดแล้ว กำหนดอายุความจะได้สามารถรองรับกับความเสียหายที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ระบุดังกล่าวได้อีกด้วย

ฉะนั้น กำหนดอายุความที่เสนอให้มีการบัญญัติขึ้นในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจึงควรจะบัญญัติดังนี้

มาตรา 97/1 “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นอันขาดอายุความเพื่อพ้น 3 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายหรือควรจะได้รู้ถึงความเสียหาย รู้สาเหตุของความเสียหาย และรู้ตัวผู้ฟ้องต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้น 10 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายหรือควรจะได้รู้ถึงความเสียหายนั้น”

2. ควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ซึ่งมาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่กำหนดอายุความสำหรับการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากวัตถุอันตราย โดยมีกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการเสียหาย รู้ถึงความเป็นวัตถุอันตราย และรู้ผู้ฟ้องต้องใช้ค่าเสียหาย แต่เนื่องจากกำหนดอายุความตามมาตราดังกล่าวมิได้มีการกำหนดอายุความชั้นสูงในการใช้สิทธิเรียกร้องไว้ จึงก่อให้เกิดปัญหาในการตีความว่า ถ้าผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหาย ความเป็นวัตถุอันตรายและผู้ฟ้องต้องใช้ค่าเสียหาย ภายหลังระยะเวลา 10 ปีนับแต่วันที่ก่อให้เกิดความเสียหายแล้ว คดีของผู้เสียหายจะขาดอายุความหรือไม่ ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการตีความ และเพื่อมิให้ลูกหนี้ต้องมารับผิดโดยไม่มีที่สิ้นสุด ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรที่จะกำหนดอายุความชั้นสูงเพิ่มเติมไว้ในมาตราดังกล่าวด้วย โดยควรจะกำหนดให้มีระยะเวลาชั้นสูงในการใช้สิทธิเรียกร้องไม่เกิน 10 ปีตั้งอายุความชั้นสูงที่เสนอให้กำหนดในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ